

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

Автор на дисертационния труд: Николай Стоев Катранджиев – докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Индустиален мениджмънт“ при ФМУ на ТУ – София, Филиал Пловдив по професионално направление 3.7. Администрация и управление, научна специалност „Икономика и управление“.

Тема на дисертационния труд: „Усъвършенстване на информационната система за местни данъци и такси и влияние върху икономиката на предприятията“.

Рецензент: проф. д.ик.н. Асен Иванов Конарев, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност „Икономика и управление“ (по отрасли), определен за член на Научното жури със Заповед № ОЖ – 3.7-05/15.06.2020 г. на Ректора на Технически университет – София.

1. Актуалност на проблема.

Дигитализацията на икономиката, увеличаващата се необходимост от използване на информационни и комуникационни технологии, трансформацията на управлението на бизнеса и неговото обслужване са проблем с нарастваща актуалност и значимост, както в глобален, така също в национален и местен мащаб. Докторантът убедително доказва, че усъвършенстването на информационната система за местни данъци и такси е фактор, който пряко влияе върху:

- нивото на местното самоуправление;
- качеството на обслужването на данъкоплатците;
- производителността и ефективността на управленския труд;
- конкурентоспособността на бизнеса;
- въвеждането на активна, двустранна комуникация като механизъм за прозрачност на управлението;
- технологиите за формиране и оптимизация на общинските бюджети;
- развитието на Системата за обмен на информация на Министерството на финансите;

- практическата необходимост от въвеждането на ИКТ в местното самоуправление и др.

Приемам посочената цел на дисертационния труд, като считам, че тя е прагматично формулирана.

Логически добре са обособени и подредени 3 задачи, чието решаване би довело до постигане на целта.

Предметът и обектът на изследване са добре формулирани.

2. Степен на познаване на състоянието на проблема.

Николай Катранджиев много добре познава състоянието на проблема за усъвършенстване на информационната система на местни данъци и такси. Някои от аргументите за тази моя оценка се изразяват в следното:

- 2.1 Работи дълги години като експерт и ръководител на „Информационно обслужване“ АД – клон Пловдив.
- 2.2 От март 2011 г. със заповед на Министъра на финансите е член на работна група, която разработва и приема техническо задание за развитие и внедряване на модул „Местни данъци и такси“ към информационната система за общините, управлява и контролира изпълнението на техническото задание, оказва методическа помощ и приема резултатите от изпълнението.
- 2.3 От м. юли 2011 г. е ръководител на проект на Министерството на финансите „Информационни системи за обслужване на общините, модул Местни данъци и такси“.
- 2.4 От 2012 г. до настоящия момент Н. Катранджиев активно участва в усъвършенстването и внедряването на системата, която в настоящия момент се прилага от над 220 общини в България.

Професионалният опит на докторанта и практическото му познаване на проблемите за усъвършенстване на информационната система за местни данъци и такси са безспорни. Това, което прави добро впечатление е задълбоченото проучване и творческата интерпретация на литературния материал. Представени са 158 литературни източника, от които 27 интернет адреса. Установена е връзката между Информационната система „Софтуер за управление на приходите“ (СУП) за администриране на републиканските данъци и Информационните системи за местни данъци и такси чрез Системата за обмен на информация (СОИ) на Министерството на финансите. Впечатляващи са собствените проучвания на Н. Катранджиев чрез

интервюта с участници и запознаване с архивни материали, в резултат на които е събрана информация с 50 годишна давност за първите разработки, документи и техника, с които стартира механизирването на процесите по обслужване на местните данъци и такси.

3. Съответствие на избраната методика на изследване с поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Методиката представлява съвкупност от подходи и методи, използвани като инструментариум за изследване на даден проблем. В настоящия дисертационен труд се използва главно функционално-технологичния (процесен) подход, който групира функциите по процеси – последователност от функции, обединени в технологични вериги или по етапи на приемане на управленски решения.

Добре са дефинирани основните принципи на процесния подход.

От методическия инструментариум най-широко приложение намират следните методи:

- изучаване на нормативната уредба;
- интервюта с експерти от общините, НСОРБ, МФ, НАП;
- метод на наблюденията;
- метод на пробите и грешките;
- метод на сравнението и групирането;
- системен анализ и синтез;
- метод на детайлизацията;
- метод на моделирането;
- алгоритмични методи и др.

Считам, че избраната методика на изследване съответства на поставените цел и задачи, като осигурява надежден инструментариум за реализирането им.

4. Кратка аналитична характеристика на естеството и оценка на достоверността на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд.

Считам, че в структурно отношение дисертацията е много добре оформена, като разграничавам следните основни части:

- теоретико-методологическа част, в която подробно се представя данъчната система в България, мястото на данъците и таксите за общините в тази система и информационното им обслужване. Тук искам да подчертая, че много доброто познаване на данъчната система е позволило на докторанта да анализира, обоснове и

участва в разработката и внедряването на информационна система;

- аналитична част, в която докторантът задълбочено определя предимствата и недостатъците на различните информационни системи за местни данъци и такси, внедрявани в нашата страна;
- методическа част, в която са представени подходите, методите и процесът на разработване и внедряване на ИСМДТ „Матеус“. Положителният факт в тази част е, че докторантът активно участва в проект от национално значение;
- емпирична част, в която се изследва отражението, което дава реализацията на проекта, върху дейността на общините и предприятията.

Съдържанието на представения дисертационен труд недвусмислено показва, че достоверността на материала, върху който се градят приносите на дисертационния труд, е неоспорима.

5. Научни и научно-приложни приноси.

В основни линии приемам справката за приносите на дисертационния труд, като ги разграничавам по следния начин:

5.1 Научни приноси:

- установените основни етапи в развитието на механизирани и автоматизирани администриране на местните данъци и такси в България за периода 1970-2020 г.;
- определените изисквания, обхват, характеристики и функционалности, на които трябва да отговарят информационните системи за администриране на местните данъци и такси в българските общини;
- създаденият методически подход за изследване на информационни системи за местни данъци и такси в България;
- разработената концепция за създаване на Електронен портал за обслужване на местни данъци и такси, включително обхвата на услугите и етапите на разработка на портала;
- на базата на теорията за резидиумите и комплексния анализ е формулирано понятието „Управленски резидиум“ като е разработена методика за неговото определяне;
- установена е зависимост между типа на туризма, който развиват общините с преобладаващ туристически бизнес и структурата на данъчните приходи от три местни данъка.

Първия и втория от посочените от мен приноси оценявам като създаване на нови класификации, третия – създаване на нов подход за изследване на информационни системи, четвъртия – като нова технология за обслужване на местни данъци и такси, петия – формулиране на ново понятие и нова методика за параметризация, а шестия – доказване на нови факти:

5.2 Научно-приложни приноси:

- разработената и внедрена усъвършенствана Информационна система на общините в модул Местни данъци и такси „Матеус“ (нова информационна технология);
- доказаният процес на данъчна миграция и релокация на производствените фактори и приложените подходи за неговото ограничаване (доказване на нови факти, съпроводено със създаване на нов методически инструментариум);
- съставеният и приложен подход за оценка на влиянието на методите за изчисляване на ТБО върху икономиката на българските предприятия, чрез които се доказва, че европейският принцип на облагане „Замърсителят плаща“ не се прилага в България (методика за получаване и доказване на нови факти);
- предложените варианти и конкретни механизми за данъчно стимулиране на МСП в условията на криза (усъвършенствани управленски механизми);
- разработената стратегическа програма за бъдещото развитие на Информационната система за местни данъци и такси „Матеус“ и структурните промени на модула за определяне на ТБО в общините след 01.01.2022 г. (стратегически план за развитие на ИСМДТ „Матеус“).

Във връзка с протичащия процес на дигитализация на бизнеса и публичната сфера оценявам, че приносите на дисертационния труд имат висока значимост и актуалност за науката и практиката.

6. Оценка на степента на лично участие на дисертанта в приносите.

Приносът, посочен под №3, който се изразява в разработената и внедрена усъвършенствана Информационна система на общините, модул Местни данъци и такси „Матеус“ е продукт на колектив, като е посочено и документирано личното участие на дисертанта като ръководител на проект.

Всички останали приноси са лично дело и резултат от работата на дисертанта.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд.

Представен е списък с 4 публикации по дисертационния труд, които в количествено отношение превишават минималните изисквания на Правилника за условията и реда за придобиване на научна степен в Технически университет – София. Като систематика могат да се разпределят така:

- самостоятелни – 3 броя;
- в съавторство – 1 брой.

В колективната публикация докторантът е водещ автор. Изданията на публикациите са достатъчно представителни.

Не е представена справка за цитиранията.

8. Използване на резултатите от дисертационния труд в научната и социална практика.

Основната част от резултатите са използвани в социалната практика като усъвършенстваната Система за общините – модул Местни данъци и такси „Матеус“ е внедрена в преобладаващия брой (230) общини на България.

Представени са документи за участието на докторанта в работна група към Министерството на финансите и ръководител на проект.

9. Оценка на съответствието на автореферата.

Авторефератът съответства на изискванията за изготвянето му. В него адекватно са отразени основните положения и приносите на дисертационния труд.

10. Мнения, препоръки, бележки.

Нямам съществени критични бележки към представените материали.

Считам, че в дисертацията са създадени научни продукти и се съдържат приноси, които трябва да се споделят с по-широка аудитория, в това число и международна, което препоръчвам в бъдеще.

Към докторанта имам следния въпрос:

„Как прогнозира развитието на Електронния портал за обслужване на местните данъци и такси в светлината на бързото развитие на платформената икономика?“

11. Заключение.

Оценявам **ПОЛОЖИТЕЛНО** представения дисертационен труд.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на Николай Стоюв Катранджиев образователната и научна степен „**доктор**“ по професионално направление 3.7 Администрация и управление, научна специалност „Икономика и управление“.

14.07.2020 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

(проф. д.ик.н. Ас. Конарев)

REVIEW

on a dissertation for obtaining the educational and scientific degree
"Doctor"

Author of the dissertation: Nikolay Stoyuv Katrandzhiev – PhD student in independent training at the Department of "Industrial Management" at the Department of Mechanical and Instrument Engineering of the Technical University – Sofia, Plovdiv branch in the professional field 3.7. "Administration and Management" and scientific field "Economics and Management".

Theme of the dissertation: "Improving the information system for local taxes and fees and the impact on the economy of enterprises".

Dissertation reviewer: Prof. Asen Ivanov Konarev, Dr.Sc., higher education field 3. Social, business and legal sciences, professional field 3.8 Economics, scientific field "Economics and Management" (by branches), appointed for a Member of the Scientific Jury with Order No. OZH-3.7-05/15.06.2020 of the Rector of the Technical University – Sofia.

1. Relevance of the problem.

The digitalization of the economy, the growing need for the use of information and communication technologies, the transformation of business management and its service are a problem of growing relevance and importance, both globally and nationally, and locally. The doctoral student convincingly proves that the improvement of the information system for local taxes and fees is a factor that directly affects:

- the level of local self-government;
- the quality of service to taxpayers;
- productivity and efficiency of managerial work;
- the competitiveness of the business;
- the introduction of active, two-way communication as a mechanism for governance transparency;
- technologies for formation and optimization of municipal budgets;
- the development of the Information Exchange System of the Ministry of Finance;
- the practical need for the introduction of Information and communications technology in local self-government, etc.

I accept the stated goal of the dissertation, believing that it is pragmatically formulated.

Logically, 3 tasks are well defined and arranged, the solution of which would lead to the achievement of the goal.

The subject and object of research are well formulated.

2. Degree of knowledge of the state of the problem.

Nikolay Katrandzhiev knows very well the state of the problem of improving the information system of local taxes and fees. Some of the arguments for this assessment of mine are as follows:

2.1 He has been working for many years as an expert and head of Information Services AD – Plovdiv branch.

2.2 Since March 2011 by order of the Minister of Finance he has been a member of a working group that develops and adopts terms of reference for development and implementation of the module “Local taxes and fees” to the information system for municipalities, manages and controls the implementation of the terms of reference, provides methodological assistance and accepts the results of the implementation.

2.3 Since July 2011 he has been a project manager of the Ministry of Finance “Information systems for municipal services, module Local taxes and fees”.

2.4 Since 2012 so far N. Katrandzhiev actively has participated in the improvement and implementation of the system, which is currently applied by over 220 municipalities in Bulgaria.

The professional experience of the doctoral student and his practical knowledge of the problems for improving the information system for local taxes and fees are indisputable. What makes a good impression is the in-depth study and creative interpretation of the literary material. 158 literature sources are presented, of which 27 are Internet addresses. The connection between the Information System “Revenue Management Software” for the administration of national taxes and the Information Systems for local taxes and fees through the Information Exchange System of the Ministry of Finance has been established. N. Katrandzhiev’s own research through interviews with participants and acquaintance with archival materials are impressive, as a result of which information was collected, some of which 50 years old, about the first developments, documents and equipment, which started the mechanization of the processes of servicing local taxes and fees.

3. Correspondence of the chosen research methodology with the set goal and tasks of the dissertation.

The methodology is a set of approaches and methods used as tools for researching a problem. In the present dissertation the

functional-technological (process) approach is used, which groups the functions by processes – a sequence of functions united in technological chains or by stages of making managerial decisions.

The basic principles of the process approach are well-defined.

The following methods are the most widely used among the methodological tools:

- study of the legal framework;
- interviews with experts from the municipalities, National Association of Municipalities in the Republic of Bulgaria, Ministry of Finance, National Revenue Agency;
- method of observations;
- trial and error method;
- method of comparison and grouping;
- systematic analysis and synthesis;
- method of detailing;
- modelling method;
- algorithmic methods, etc.

I believe that the chosen research methodology corresponds to the set goals and objectives, providing reliable tools for their implementation.

4. Brief analytical description of the nature and assessment of the reliability of the material on which the contributions of the dissertation are built.

I believe that in structural terms the dissertation is very well-formed, distinguishing the following main parts:

- theoretical and methodological part, which presents in detail the tax system in Bulgaria, the place of taxes and fees for municipalities in this system and their information services. Here I want to emphasize that a very good knowledge of the tax system has allowed the doctoral student to analyse, justify and participate in the development and implementation of an information system;
- analytical part, in which the doctoral student thoroughly determines the advantages and disadvantages of the various information systems for local taxes and fees implemented in our country;
- methodological part, which presents the approaches, methods and process of development and implementation of Information system for local taxes and fees “Matheus”. The positive fact in this part is that the doctoral student actively participates in a project of national importance;
- empirical part, which examines the impact of the project on the activities of municipalities and enterprises.

The content of the presented dissertation unequivocally shows that the authenticity of the material on which the contributions of the dissertation are built is indisputable.

5. Scientific and applied scientific contributions.

Basically, I accept the report on the contributions of the dissertation, distinguishing them as follows:

5.1 Scientific contributions:

- the established main stages in the development of the mechanized and automated administration of the local taxes and fees in Bulgaria for the period 1970-2020;
- the defined requirements, scope, characteristics and functionalities that the information systems for administration of the local taxes and fees in the Bulgarian municipalities shall meet;
- the created methodological approach for research of information systems for local taxes and fees in Bulgaria;
- the developed concept for the creation of an Electronic portal for servicing local taxes and fees, including the scope of services and the stages of development of the portal;
- on the basis of the theory of residues and complex analysis, the concept of “Management Residue” has been formulated and a methodology for its determination has been developed;
- dependence has been established between the type of tourism developed by the municipalities with predominant tourist business and the structure of the tax revenues from three local taxes.

I evaluate the first and second of the contributions I mentioned as the creation of new classifications, the third – the creation of a new approach to the study of information systems, the fourth – as a new technology for servicing local taxes and fees, the fifth – the formulation of a new concept and methodology. parameterization, and the sixth – prove new facts.

5.2 Scientific and applied contributions:

- the developed and implemented improved Information System of the municipalities in the module Local Taxes and Fees “Matheus” (new information technology);
- the proven process of tax migration and relocation of the factors of production and the applied approaches for its limitation (proving new facts, accompanied by the creation of new methodological tools);

- the compiled and applied approach for assessing the impact of the methods for calculating Waste tax on the economy of Bulgarian enterprises, which proves that the European principle of taxation “Pollutant pays” is not applied in Bulgaria (methodology for obtaining and proving new facts) ;
- the proposed options and specific mechanisms for tax incentives for the Small and medium-sized enterprises in times of crisis (improved management mechanisms);
- the developed strategic program for the future development of the Information System for Local Taxes and Fees “Matheus” and the structural changes of the module for determination of Municipal waste tax (MWT) in the municipalities after 01.01.2022 (strategic plan for development of the Information System for Local Taxes and Fees “Matheus”).

In connection with the on-going process of digitalization of business and the public sphere, I appreciate that the contributions of the dissertation have a high significance and topical for science and practice.

6. Assessment of the degree of personal participation of the dissertation in the contributions.

The contribution mentioned under №3, which is expressed in the developed and implemented improved Information System of Municipalities, module Local Taxes and Fees “Matheus” is a product of a team, indicating and documenting the personal participation of the dissertation as a project manager.

All other contributions are personal work and the result of the dissertation's work.

7. Evaluation of the dissertation publications.

A list of 4 publications on the dissertation is presented, which in quantitative terms exceed the minimum requirements of the Regulations on the terms and conditions for obtaining a scientific degree at the Technical University – Sofia. As a systematics, there can be distributed as follows:

- independent – 3 pieces;
- in co-authorship – 1 issue.

In the collective publication the doctoral student is a leading author. Issues of publications are sufficiently representative.

No reference to citations is provided.

8. Use of the results of the dissertation work in the scientific and social practice.

The main part of the results is used in social practice as the improved System for Municipalities – module Local Taxes and Fees “Matheus” is implemented in the predominant number (230) of municipalities of Bulgaria.

Documents for the participation of the doctoral student in a working group at the Ministry of Finance and a project manager are presented.

9. Conformity assessment of the abstract.

The abstract meets the requirements for its preparation. It adequately reflects the main points and contributions of the dissertation.

10. Opinions, recommendations, notes.

I have no significant critical remarks on the presented materials.

I believe that the dissertation has created scientific products and contains contributions that should be shared with a wider audience, including international, which I recommend in the future.

I have the following question for the doctoral student:

“How do you forecast the development of the Electronic Portal for servicing local taxes and fees in the light of the rapid development of the platform economy?”

11. Conclusion.

I **positively** evaluate the presented dissertation work.

I allow myself to suggest to the esteemed Scientific Jury also to vote positively and to award Nikolay Stoyuv Katrandzhiev the educational and scientific degree “**Doctor**” in the professional field 3.7. Administration and management, scientific field “Economics and management”.

14 July 2020

REVIEWER:

(Prof. As. Konarev, Dr.Sc.)